

เวทีวิชาการ “วารสาร HEALTH มาตรฐานวารสาร TCI”

โดย พันตแพทย์หญิงนนทลี วีรัชย์

บรรณาธิการวารสาร HEALTH

ผู้ดำเนินการเสวนา นายจรัญ จักรवालชัยศรี

นักวิชาการสาธารณสุขทรงคุณวุฒิ (ด้านส่งเสริมสุขภาพ)

วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม (วารสาร HEALTH) วารสารของกรมอนามัยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ และวิชาการด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อเผยแพร่ผลงานค้นคว้าและวิจัยของนักวิชาการด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทัศนคติ ข้อคิดเห็น ข่าวสาร เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ และเป็นสื่อสัมพันธ์ในการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยปีนี้เป็นปีที่ 39 จัดพิมพ์ปีละ 4 ฉบับ ฉบับละ 4,500 เล่ม สมาชิก ประกอบด้วย : ผู้บริหารระดับภายในกระทรวงสาธารณสุข, โรงพยาบาลรัฐสังกัดกระทรวง สธ., สังกัดกระทรวงอื่น, ห้องสมุดมหาวิทยาลัย / ราชภัฏ / วิทยาลัยพยาบาล / วิทยาลัย, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลนคร, เมือง, ตำบลทั่วประเทศ อบจ., อบต.ขนาดใหญ่ และสมาชิกรายปี ฯลฯ ซึ่งคนกรมอนามัยยังเป็นสมาชิกวารสารน้อย อาจต้องมีการให้สิทธิพิเศษบางอย่าง เช่น ใครเป็นสมาชิกได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษลงตีพิมพ์ในวารสารก่อน

จากสถิติ 5 ปีย้อนหลัง (ปี 2555-2559) จำนวนบทความที่ส่งมาเพื่อตีพิมพ์ จำนวน 17 ฉบับ แบ่งเป็นบทความพิเศษ 18 เรื่อง, บทความทั่วไป/ปริทัศน์ 9 เรื่อง, บทความประจำคอลัมน์ 19 เรื่อง, บทความวิจัย 122 เรื่อง แบ่งเป็นด้าน ดังนี้ ส่งเสริมสุขภาพ 91 เรื่อง, อนามัยสิ่งแวดล้อม 24 เรื่อง อื่นๆ 7 เรื่อง ทำไมด้านส่งเสริมสุขภาพจึงตีพิมพ์ในวารสารมากกว่าด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม อาจเป็นเพราะอนามัยสิ่งแวดล้อมมีวารสารอนามัยสิ่งแวดล้อมรองรับ จาก 168 เรื่อง แยกประเภทผู้ส่งบทความดังนี้ 1) กรมอนามัย 92 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 54.76 2) กระทรวง สธ. 23 เรื่อง ร้อยละ 13.69 3) จากภายนอก 53 เรื่อง ร้อยละ 31.55 แบ่งเป็น มหาวิทยาลัย 49 เรื่อง, ท้องถิ่น 2 เรื่อง และจากอื่นๆ (เช่น รพ.สังกัดอื่น) 2 เรื่อง ซึ่งจะเห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยเห็นวารสารฯ มีประโยชน์ต่อผลงานวิชาการของเขา และปัจจุบันเรามีคิว waiting list สูงขึ้น เพราะคนส่งบทความมากันมาก แต่ก็มีขั้นตอนการจะตีพิมพ์ของวารสาร เรามี peer review ที่จะพิจารณาก่อนลงเนื้อหาสาระบทความก่อน และเป็นข้อกำหนดมาตรฐานสำคัญข้อหนึ่งที่ต้องมี peer review ซึ่งท่านอธิบดีได้กล่าวชื่นชมวารสารฯ เป็น outlet ที่มี value มาก และทำอะไรให้วารสาร HEALTH เป็นที่นิยมและมี citation และ reference มากขึ้นๆ และที่สำคัญอีกข้อหนึ่งคือ เป็นที่ตีพิมพ์ อวช.ของชาวกรมอนามัย และภาคีเครือข่ายกัลยาณมิตร หากรอนานให้พิจารณาออกฉบับแทรกเพิ่มเติมได้ อยากให้ทีมงานได้เห็นและภาคภูมิใจว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนเต็มที่ จะเห็นว่าวารสารในกระทรวง สธ.มี 2 ฉบับคือ กรมอนามัย และกรมควบคุมโรค ที่ผ่านมาตรฐานวารสาร TCI ซึ่งเป็นฝีมือของทีมงาน เก่าและใหม่ คือ คุณรจนกร มินะกะนิษฐ และทพ.ญ.นนทลี วีรัชย์ และที่ปรึกษาสุคนธ์ เจียสกุล ซึ่งทุ่มเทให้กับงานวารสารอย่างมาก

TCI หรือศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย เกิดขึ้นเมื่อปี 2544 โดยอาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ สหสมภพ มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี มีความพยายามที่จะนับจำนวนการอ้างอิงการเผยแพร่ในวารสาร วิชาการทั้งหลาย เริ่มวิจัยครั้งแรกด้วยการนับด้วยมือ ให้อำนาจวารสารแต่ละฉบับมีคุณค่าและมีการนำไปอ้างอิงเป็นอัตรา

เท่าใด ใช้คำว่า เปิดลิ้นชักวารสารไทย และมีการพัฒนาตั้งแต่ปี 2545-2550 โดยเริ่มที่วารสารสายวิทยาศาสตร์ และเชิญชวนวารสารต่างๆ เข้ามาร่วม และนับจำนวนการอ้างอิงไปพร้อมๆ กัน ต่อมาจึงรวบรวมสายสังคมศาสตร์ เข้ามาร่วมกัน และในปี 2553-2558 เริ่มทำเป็น International โดยเข้าเป็น gateway ร่วมกับนานาชาติ

มาตรฐานวารสาร TCI จะมีเกณฑ์คุณภาพ บทความทุกบทความที่จะลงวารสารต้องมี peer review เมื่อผ่านการประเมินจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ผ่านโดยมีคะแนนระดับสูง กลุ่มที่ 2 ได้คะแนนในเกณฑ์ที่กำหนด กลุ่มที่ 3 ไม่ผ่านเกณฑ์ โดยต้องส่งบทความที่มีการควบคุมคุณภาพจาก peer review สำเนาการประเมินบทความของ peer review ในแต่ละบทความ รายชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ของ peer review (เก็บข้อมูลเป็นความลับ) วารสารต้องออกตรงตามเวลาที่กำหนด มีอายุของวารสารไม่น้อยกว่า 3 ปี เกณฑ์รองคือ ต้องมี citation ที่ตรวจสอบได้จากฐานข้อมูล TCI และมีการกำหนดกติการูปแบบ และมีกองบรรณาธิการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายหน่วยงาน ซึ่งเราก็พยายามทำแต่ความหลากหลายก็ยังมีอยู่ที่ยังเป็นกรรมนามัยเป็นหลัก และพยายามขยายออกไปสู่อาจารย์มหาวิทยาลัยบ้าง และต้องมีบทความที่มีผู้นิพนธ์มาจากหลายหน่วยงาน เพื่อให้เห็นภาพที่ครอบคลุมหลากหลาย ต้องมีรูปแบบการตีพิมพ์ที่รูปเล่มได้มาตรฐาน และต้องมีเว็บไซต์ รวมทั้งระบบส่งบทความแบบออนไลน์ (online journal system) ซึ่งเราส่งบทความแบบ paper และไฟล์ข้อมูล เพื่อให้เขาพิจารณาเข้าอยู่ใน TCI ซึ่งเราผ่านการประเมินอยู่ในสถานะกลุ่มที่ 2 คือคะแนนมากกว่า 15 ขึ้นไป ซึ่งในช่วง 1-5 ปี (2555-2560) คงปรับเป็นกลุ่มที่ 1 ยังไม่ได้ เพราะอยู่ในระหว่างการพัฒนาคุณภาพ

ค่า TJIF (Thai Journal Impact Factor) เป็นค่าดัชนีอ้างอิงวารสาร คือ เอาจำนวนของเอกสารที่ได้รับการอ้างอิงหารด้วยจำนวนบทความที่ลงในวารสารทั้งหมด เช่น ใน 1 ปีเราออกวารสาร 4 ฉบับ มีบทวิทยากรฉบับละ 10 เรื่องเท่ากับ 40 เรื่อง และเรามีการนำบทวิทยากรไปอ้างอิง 10 เรื่อง ก็นำ 10/40 จะได้ค่า impact factor 0.25 วารสาร HEALTH เข้า TCI ปี 2555 ได้คะแนนที่ 0.026 ปี 2556 ได้ 0.013 ค่ามากหรือน้อย น่าจะมีเงื่อนไขจากการนับจาก paper ที่ออนไลน์ได้เท่านั้น ซึ่งต้องปรับปรุงต่อไป แต่ที่เราพัฒนาเว็บไซต์วารสาร HEALTH ที่ครอบคลุมแล้ว ปัจจุบันเว็บไซต์วารสารอยู่บนหน้าจอใหม่ของกรรมนามัย เป็นโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งถ้าพัฒนาสามารถนับจำนวนการอ่านได้ ก็สามารถแสดงถึงการเข้ามาใช้บริการ

เว็บไซต์ของวารสาร Health สามารถลิงค์ได้จากหน้าเว็บไซต์ของกรรมนามัยที่ไอคอนวารสาร HEALTH ซึ่งจะบรรจุทุกเรื่อง ตั้งแต่คำแนะนำในการส่งเรื่องมาลงพิมพ์ ใบสมัคร คณะกองบรรณาธิการ ได้แก่ ที่ปรึกษา บรรณาธิการที่ปรึกษา ผู้ช่วยบรรณาธิการ กองบรรณาธิการ ซึ่งวารสารทุกฉบับจะต้องมีกองบรรณาธิการเชิงวิชาการ ซึ่งก็คือ Peer reviewer โดยจะเน้นที่จะต้องอยู่นอกสังกัดของหน่วยงาน แต่วารสาร HEALTH ส่วนใหญ่เป็นคนกรรมนามัย ท่านที่เกษียณไปแล้วและยังช่วยอยู่สม่ำเสมอ และอาจารย์จากคณะในมหาวิทยาลัยต่างๆ มีคณะทำงานที่ค่อนข้างชัดเจน เรื่อง การเงิน การจัดส่งหนังสือ สำนักงานอยู่ที่สำนักคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ วารสารมีคำแนะนำมาตรฐานวิชาการ สามารถดาวน์โหลดได้ มีหลายท่านมักจะถามว่าเขียน paper ต้องเขียนในลักษณะไหน ก็สามารถดูลักษณะบทความได้ และได้ปรับตามที่ TCI กำหนดในเรื่องการกลั่นกรองของ Peer review

นพ.ดนัย ธีวันดา รองอธิบดีกรมอนามัย กล่าวว่า วารสาร Health เป็นวารสารวิชาการที่เป็นที่ยอมรับมาตรฐาน เป็นหน้าต่างของกรมวิชาการ อย่างอื่นออกมาแล้วก็หายไป ตอนนี้เราพยายามทำวิชาการให้มีความน่าสนใจ ตัวหน้าปกมีความสนใจกว่าวารสารอื่น ตัว content ได้รับการพัฒนามาพอสมควรแล้วที่ไม่

จำเป็นต้องเป็นนักวิชาการที่จะสามารถอ่านวารสารได้ คนทั่วไปก็สามารถอ่านได้ ซึ่งก็เป็นตามเป้าหมายของกรม
อนามัย ที่บอกว่าจะทำให้สิ่งที่ยากๆ ให้เป็นสิ่งที่ง่ายๆ เพราะบทบาทของเราคือ เอาสิ่งที่เป็นงานวิจัยนำมาสู่
ประชาชนได้รับรู้ด้วย ขอเป็นกำลังใจ และกระตุ้นพวกเราให้มีความสำคัญกับวิชาการมากๆ เหมือนที่ท่านอธิบดีบอก
ว่า**“ต้องพยายามสร้างสินค้าให้มีความโดดเด่นและทรงคุณค่าสำหรับความเป็นกรมอนามัย”** โดยเฉพาะในยุค
ปัจจุบัน ส่วนอื่นสามารถใช้ IT ได้ แต่การที่จะทำให้เป็นเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ จะใช้ IT แล้วบอกว่าเป็น
เอกสารวิชาการโดยไปแขวนไว้ในอินเทอร์เน็ต ในความรู้สึกนึกคิดของคน ตั้งแต่เมื่อเริ่มคิดค้นการพิมพ์ขึ้นมาหลาย
ร้อยปี ในประวัติศาสตร์ เผ่าพันธุ์ไหนมีการจดบันทึก หรือมีการยืนยันได้ ทำให้ทำไมเราสืบค้นความเป็นมาได้
ขณะนี้กลไกในเรื่องของการพิมพ์ ยังเป็นมาตรฐานและได้รับการยอมรับอยู่ ส่วนในเรื่อง IT สามารถลบได้
เปลี่ยนแปลงได้ หมายความว่า ถ้าเราไปเก็บข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ จะรับประกันได้อย่างไรว่าในอนาคต
การเปลี่ยนแปลง password อาจมีการบิดเบื้อวในเชิงข้อเท็จจริง แต่ตัว master ที่เราพิมพ์ออกไป ก็เหมือนหลัก
ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง และจะเป็นตัวการันตีว่า นี่คือของแท้และสามารถสืบค้นได้และยุคสมัยเราก็เป็นอีก
ส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลิตภัณฑ์แบบนี้ทรงคุณค่าต่อไปในอนาคต